AMERICAN ACADEMY™
OF OPHTHALMOLOGY

Мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномаси учун қисқарлитилган иловалар

Кириш:
Ушбу қисқартирилган иловалар Академиянинг мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномасига (МАКЙ) оиддир. Йўриқнома иловалари 3 та асосий тамоилга асосланиб ёзилгандир.

- Хар бир йўриқнома иловаси клиник жихатдан уйғун ҳамда амалиётчи учун етарли даражада фойдаланишга қулай бўлиши керак.
- Тақдим этилажак хар бир тавсия тузилиши жиҳатидан мукаммал ҳамда даво жараёнида аҳамиятга молик бўлиши талаб этилади.
- Шунингдек хар бир тавсия ўз вақтида тақдим этилиши ҳамда касаллик ҳолатида айнан мақбул тавсия сифатида ўрин олиши керак.

Мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномаси якка ҳолатдаги беморни даволаш учун қўлланма эмас балки кенг амалиёт учунгина дастур бўлиши керак. Кўпинча ушбу йўриқнома асосида кўпчилик беморларнинг эхтиёжлари қондирилади. Аммо барча ҳолатларда ҳам эхтиёжлар тўлиқ қамраб олинмайди. Шунга биноан мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномаси ҳар бир ҳолатда муваффақиятли натижани таъминлай олмайди. Ушбу амалий йўриқнома муолажанинг барча самарали усулларини ёки аъло натижага эришиш учун қўлланилиши мумкин бўлган янги даво чора тадбирларини ўз ичига қамраб олмайди. Йўриқнома турли ҳолатдаги беморларнинг эхтиёжларига турли йўл билан ёндошишга имконият яратади. Шифокор хар бир беморнинг ҳолатини даво чора тадбирларини қўллаш мобайнида ҳолисона баҳолаши керак. Америка Офтальмологлар Академияси офтальмологик амалиёт мобайнида ирқий ҳолатдан юзага келувчи хар қандай англашилмовчиликларни бартараф этишда аъзоларга ёрдам беради.

Мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномаси барча шахсий ҳолатларда тадбиқ этилиши мумкин бўлган тиббий андоза эмас. Академия ушбу йўриқномада келтирилган тавсиялар оқибатида юзага келувчи тушунмовчиликларни, орттирилиши мумкин бўлган жароҳатларга жавоб бериш мажбуриятини ва хар қандай эътирозларни ўз бўйнига олмайди. Хар бир жиддий хасталик ҳолатида, беморни маълумот билан таъминлашни, кузатув, даво чора тадбирларини ташкиллаштириш, физик ва тиббий текширувлар, касаллик тарихи ҳамда даволаш жараёнида тадбиқ этилган тавсияларни ўз ичига олади.

Хар бир МАКЙ учун PubMed ва Cochrane кутубхоналаридан инглиз тилидаги мақола шаклидаги адабиётларни олиш мумкин. Натижалар экспертлар тарафида баҳоланади ва керакли тавсиялар ишлаб чиқилади. Тавсиялар икки йўналишда амалга оширилади.

Мустакил тадкикотларни бахолашда Шотландиялик хамкасблар аро йурикнома тизими Scottish Intercollegiate Guideline Network (SIGN) кулланилади. Кузатувчи сифатида мустакил тадкикотларни бахолашда холатни изохлари ва даражалари хисобга олинади:

- I++: Юкори сифатли мета – тахлил, Рандомлашган, текширилган синамаларни систематик тахлили (RCTs), ёки RCTs ни ута паст bias хавф холати билан биргалиги.

- I+: Яхши тупланган мета - тахлил, RCTs ни систематик тахлили, ёки RCTs ни ута паст bias хавф холати билан биргалиги

- I-: Мета - тахлиллар, RCTs ни систематик тахлили, ёки RCTs ни ута паст bias хавф холати билан биргалиги

- II++: Когорт тадкикотлари ёки холат назоратини юкори сифатли систематик тахлили; юкори сифатли холат тахлили ёки когорт тадкикотлари жуда паст хавфли bias билан бирга кечиши ва юкори эхтимоллик билан узвий богликлиги одатий хол.

- II+: Яхшт тупланган холат назорати ёки когорт тадкикотини паст хавфли bias билан бирга кечиши ва уртамиёна эхтимоллик билан узвий богликлиги одатий хол.

- II-: Когорт тадкикотлари ёки холат назоратини юкори хавфли bias билан бирга кечиши ва ахамиятга молик хавф билан узвий богликлиги одатий хол.

- III: Нотахлилий тадкикотлар (мисол., холат хисоботи, холат давомийлиги)

Парвариш учун тавсиялар ходиса шаклидан келиб чикиб шаклланади.Ходиса шакли сифати даражалари Тавсиялар мезони, ривожи ва бахосига кура (GRADE) куйидагича изохланади:

- Яхши сифатли (GQ):Кутилаётган самарадаги бизнинг сирлилигимизни узгартириш келгусидаги изланишда жудаям исталмайди.

- Уртамиёна сифат (MQ): Кутилаётган самарадаги бизнинг сирлилигимизда ахамиятли силжишга эга булиш келгусидаги изланишда хохланади ва узгартира олади.

- Етарли булмаган сифат (IQ): Кутилаётган самарадаги бизнинг сирлилигимизда ахамиятли силжишга эга булиш келгусидаги изланишда хохланади, узгартира олади ва хар кандай келгуси самара жудаям аник эмас.

Copyright © American Academy of Ophthalmology, October 2016, Uzbek Translation May 2017

Мукаммаллаштирилган амалий кўникмалар йўриқномаси учун қисқарлитилган иловалар

GRADE ёрдамида куйида парваришда керакли тавсиялаар урин олган:

- Ута ахамиятли тавсиялар (SR): Кутилган самарадорликдан яккол таъсир самарадорлиги ортганида кулланилади.

- Ихтиёрий тавсиялар (DR): Маълумотлар исталган ёки исталмаганликдан гувохлик берганда ёхуд далилий маълумотларнинг куйи сифатга эгалигида ягона келишувга келинмаган такдирда кулланилади.

Ушбу гуруҳлаш бемор учун тавсия этилаётган даво самарасини янада яхшилашга хизмат қилади. Аҳамиятлилик даражалари учта ҳолат билан белгиланади.

- А ҳолат, юқори аҳамият касб этиши
- Б ҳолат, ўртача аҳамият касб этиши
- С ҳолат, жуда аҳамиятли бўлмаган аммо критик ҳолат эмас.

Панель ҳолатларга кўра ҳар бир тавсияни асословчи адабиётлар билан таьминланганлигини даражалайди. Ушбу ҳолатларни даражалаш ҳам қуйида уч ҳолат билан белгиланади.

- I даража, энг камида битта яхши ташкил қилинган, рандомлашган, назоратлашган тадқиқот ҳолатини ўз ичига олади. Ҳамда рандомлашган, назоратлашган тадқиқотнинг мета тахлилини қамраб олади.
- II даража, қуйидаги ҳолатларни ўз ичига олади.
  - Яхши ташкил қилинган ҳамда назоратлашган, аммо рандомлашмаган тадқиқотни
  - Бирдан ортиқ марказдан олинган ҳолатни назорат қилувчи аналитик ёки яхши ташкил қилинган когорт тадқиқотни
  - Интрвнциясиз ёки у билан кўп марталик ҳолатларни
- III даража, қуйидаги ҳолатлардан бирини ўз ичига олади.
  - Изоҳли тадқиқотлар
  - Ҳолат ҳисоботлари
  - Эксперт қўмита / ташкилотларининг ҳисоботи (МАКЙ панель конценцуси ташқи экспертлар ёрдамида тақриз қилинади).

МАКЙ бемор парвариши ва давосида техник жиҳатдан керакли йўриқнома вазифасини бажаради. Ушбу маълумотлардан фойдаланган ҳолда, беморларнинг турли ҳил ҳолатларини таҳлил қилишда тўғри ва аниқ тиббий ва амалий чора тадбирларни қўллаш мақсадга мувофиқдир. АОА беморларнинг ирқидан келиб чиққан ҳолда юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай муаммоларни бартараф этишда аъзоларга беминнат кўмак беради (АОА ирқ коди) .

Copyright © American Academy of Ophthalmology, October 2016, Uzbek Translation May 2017

Амблиопия (бирламчи ва давомий баҳо)

Илк текширув тарихи (Калит сўзлар)
- Кўзнинг симптом ва белгилари [A:III]
- Кўз тарихи [A:III]
- Системик тарих, постнатал, перинатал ва пренатал тиббий омилларни ўз ичига олади [A:III]
- Оила тарихи алоқадор системик касалликларни ҳамда кўз ҳолатларини ўз ичига қамраб олади [A:III]

Илк тиббий текширув (Калит сўзлар)
- Кўрув ўткирлиги ва фиксацион ҳолатни баҳолаш [A:III]
- Кўз ҳаракати ва бинокуляр жойлашув [A:III]
- Бинокуляр қизил рефлекс (Bruckner) тести [A:III]
- Қорачиқ текшируви [A:III]
- Ташқи текширув [A:III]
- Олд сегмент текшируви [A:III]
- Циклоплегик ретиноскопия / рефракция [A:III]
- Фундускопик текширув [A:III]

Парвариш қилиш тартиби
- Ёшига боғлиқ бўлмаган ҳолда барча амблиопияли болаларга даво чораси тавсия этилиши керак [A:III]
- Беморнинг ёшига кўра даво усули танланади; кўрув ўткирлиги, аввалги даво усули билан уйғунлиги ва тиббий, ижтимоий ҳамда руҳий ҳолати ҳисобга олинади [A:III]
- Иккала кўз орасида тенг кўрув ўткирлиги давонинг асосий мақсадидир [A:III]
- Юқори кўрув ўткирлиги таъминланган ҳолларда даво муолажаси камайтириб борилади ва сўнггида тўхтатилади [A:III]

Кузатувли баҳолаш
- Кузатувли ташриф қуйидагиларни ўз ичига олади:
  - Оралиқ тарих [A:III]
  - Даво режасига уйғунлиги [A:III]
  - Даво режанинг ножўя таъсирлари [A:III]
  - Хар бир кўзнинг кўрув ўткирлиги [A:III]
- Даво муолажаси бошланишидан кўпинча 2 ва 3 ой сўнг кузатувли текширув режалаштирилади [A:III]
- Боланинг ёши ва даво интенсивлигига кўра кузатув вақти белгиланади [A:III]
- Даво тўхтатилганидан 1 йил сўнг вазиятнинг қайталаниши ҳолатларида ҳатто 4 дан 1 қисм болалар самарали даволанган бўлсалар ҳам давомий кузатув талаб этилади [A:III]

Беморларга маълумот етказиш
- Шифокор, ота – она ва беморлар билан даво режаси унинг истиқболи ҳамда касалликнинг оғирлилиги ва ташхисоти таҳлил қилинади [A:III]
- Даво муолажасининг етарли натижасига эришиш ва ҳамкорлик учун оила аъзоларига касаллик ҳақида тўлиқ маълумот етказиш [A:III]

Copyright © American Academy of Ophthalmology, October 2016, Uzbek Translation May 2017

Эзотропия (бирламчи ва давомий баҳо)

Илк текширув тарихи (Калит сўзлар)

- Кўзнинг симптом ва белгилари [A:III]
- Кўз тарихи (оғиш даврийлиги ва юзага чиқиш муддати, иккиланишнинг пайдо бўлиши ёки йўқолиши) [A:III]
- Системик тарих (пренатал, перинатал ва постнатал тиббий омилларни мавжудлиги) [A:III]
- Оила тарихи (ғилайлик, амблиопия, генетик касалликлар, кўз олмаси ташқи мушакларида жарроҳлик ва кўз ойнак турлари ҳамда улардан фойдаланиш усуллари) [A:III]

Илк тиббий текширув (Калит сўзлар)

- Кўрув ўткирлиги ва фиксацион ҳолатни баҳолаш [A:III]
- (Яқин ва узоқ масофада) бинокуляр жойлашув [A:III]
- Кўз олмасининг ташқи мушаклари фаолияти [A:III]
- Назал ва темпорал кузатувли ассиметрия учун монокуляр ва бинокуляр оптокинетик нистагм тести [A:III]
- Яширин ва яққол нистагмни аниқлаш [A:III]
- Сезгирли тест [A:III]
- Циклоплегик ретиноскопия / рефракция
- Фундускопик текширув [A:III]

Парвариш қилиш тартиби

- Кўзнинг жойлашувини имкон қадар тезлик билан қайта тўғрилаш ва эзотропиянинг барча турларини даволашга қаратилади [A:III]
- Хар қандай клиник жиҳатдан сезиларли рефракцион ҳатоликларни линзалар ёрдамида коррекциялашни тавсия этиш [A:I]
- Кўзларнинг жойлашувида кўз ойнак ва амблиопия даво чораси самарасиз бўлган ҳолларда жарроҳлик йўли билан коррекциялаш тавсия этилади [A:III]
- Бинокуляр фаолиятни ошириш ва / ёки ғилайлик бурчагини жарроҳлик йўли билан тўғрилашдан аввал амблиопияни даволашни бошлаш лозим [A:III]

Кузатувли баҳолаш

- Бинокуляр кўрувни йўқолиши ва ҳатто қайталаниш ҳамда амблиопия ривожланиш хавфи сабабли даврий баҳолаш керак [A:II]
- Амблиопияси йўқ ҳамда кўзнинг жойлашуви бир ҳолатда бўлган болалар хар 4 ва 6 ойларда қайта кузатувда бўлишлари мумкин [A:III]
- Болалар вояга етишишлари билан биргаликда кузатув даврийлиги секин аста камайиб бориши мумкин. [A:II]
- Янги аниқланган ва ўзгарган натижаларга кўра кейинчалик қайта кузатувли текширув даврийлиги ортиши мумкин [A:III]
- Агарда эзотропия кучайса ёки кўрув ўткирлиги даврий равишда кўпроқ пасайса гиперопия ҳолатлари йилига энг камида 1 маротаба текширилиши керак [A:III]
- Жарроҳликдан сўнг эзотропия қайталанса ёки эзотропия илк гиперопик рефракцияга берилган тавсияларга жавоб бермаса у ҳолларда циклоплегик рефракция такрорланиши тавсия этилади [A:II]

Беморларга маълумот етказиш

- Шифокор, ота – она ва беморлар билан даво режаси унинг истиқболи ҳамда касалликнинг оғирлилиги ва ташхисоти таҳлил қилинади [A:III]
- Шифокорлар, бемор ва / ёки оила аъзолари билан биргаликда ўзаро маслаҳатлашиб даво режасини шакллантириш [A:III]

Copyright © American Academy of Ophthalmology, October 2016, Uzbek Translation May 2017

Экзотропия (бирламчи ва давомий баҳо)

Илк текширув тарихи (Калит сўзлар)

- Кўзнинг симптом ва белгилари [A:III]
- Кўз тарихи (оғиш даврийлиги ва юзага чиқиш муддати, иккиланишнинг пайдо бўлиши ёки йўқолиши) [A:III]
- Системик тарих (пренатал, перинатал ва постнатал тиббий омилларни мавжудлиги) [A:III]
- Оила тарихи (ғилайлик, амблиопия, генетик касалликлар, кўз олмаси ташқи мушакларида жарроҳлик ва кўз ойнак турлари ҳамда улардан фойдаланиш усуллари) [A:III]

Илк тиббий текширув (Калит сўзлар)

- Кўрув ўткирлиги ва фиксацион ҳолатни баҳолаш [A:III]
- (Яқин ва узоқ масофада) бинокуляр жойлашув [A:III]
- Кўз олмасининг ташқи мушаклари фаолияти [A:III]
- Яширин ва яққол нистагмни аниқлаш [A:III]
- Сезгирли тест [A:III]
- Циклоплегик ретиноскопия / рефракция [A:III]
- Фундускопик текширув [A:III]

Парвариш қилиш тартиби

- Экзотропиянинг барча турлари кузатув остида бўлиши ва баъзилари эса даволаниши талаб этилади [A:III]
- Интермиттент экзотропия ва яхши фузионал назорат сақланган ҳоллардаги ёш болалар жарроҳлик муолажасиз фақатгина кузатилиши мумкин [A:III]
- Кўпинча ёки асосан оғиш мавжуд бўлган ҳолларда даво тавсия этилади [A:III]
- Хар қандай клиник жиҳатдан сезиларли рефракцион ҳатоликларни линзалар ёрдамида коррекциялашни тавсия этиш [A:III]
- Давонинг энг самарали оптимал шакли ҳали ҳануз етарли даражада шакллантирилмаган

Кузатувли баҳолаш

- Оғиш бурчагини назорат қилиш ва кўрув ўткирлигини ортиши ҳамда бола ёшига мувофиқ даврий кузатувли баҳолаш амалга оширилади [A:III]
- Хар 6 ва 12 ойда амблиопиясиз ва интермиттентли экзотропияда яхши фузион назорат сақланган болалар текшириб борилади [A:III]
- Кўрув ўткирлиги юқорилашиши билан биргаликда текширув оралиқлари камайиб боради [A:III]
- Кўз харакатини баҳолаш ва даво чора тадбирлари ҳамда оралиқ тарихни ўз ичига олади [A:III]

Беморларга маълумот етказиш

- Шифокор, ота – она ва беморлар билан даво режаси унинг истиқболи ҳамда касалликнинг оғирлилиги ва ташхисоти таҳлил қилинади [A:III]
- Шифокорлар, бемор ва / ёки оила аъзолари билан биргаликда ўзаро маслаҳатлашиб даво режасини шакллантириш [A:III]

Copyright © American Academy of Ophthalmology, October 2016, Uzbek Translation May 2017

AMERICAN ACADEMY™
OF OPHTHALMOLOGY

Кискача изохлар таржимасида турли мажбуриятлардан воз кечиш

Ушбу нашр Америка Офтальмологлар Академиясининг кискача изохлар деб номланган рисоласининг таржимаси хисобланади. Ушбу таржима Америка Кушма Штатларида мавжуд булган амалиётни Академия томонидан нашр этилган санадан бошлаб акс эттиради ва миллий амалиётни акс эттирадиган узгартиришларни уз ичига олиши мумкин. Америка Офтальмологлар Академияси ушбу нашрда кулланилган тилга таржима килмаган ва таржима килинган хар кандай узгаришлар, хатолар ва камчиликлар учун хар кандай жавобгарлик ва мажбуриятни уз буйнига олмайди. Академия бу маълумотларни факатгина таълим максадида такдим этади. Бу хар бир холатда ягона ва энг яхши услуб дегани эмас ва албатта холатни бахолашда шифокор уз карорини узгартириши ёки аник тавсиялар бериш максадидан йирокдир. Хар бир препарат ёки даво чораси учун хос булган курсатма, карши курсатма ва ёндош салбий таъсирларни ушбу материал уз ичида сакламайди ва ундан истиснодир. Барча маълумот ва тавсиялар кулланилишидан аввал ишлаб чикарувчининг кути ичидаги маълумотлари ёки кушимча манбалар хамда беморнинг холати ва касаллик тарихи маълумотлари билан биргаликда кайта текширилиб чикиши керак. Ушбу хужжатда мавжуд булган маълумот ва маслахатлардан нотугри ва лаёкатсиз фойдаланиш натижасида юзага келувчи хар кандай ножуя таъсирлар, асорат ва кунгилсиз холатлар шунингдек, турли зарарларни коплаш учун жавобгарликни Академия уз буйнига олмайди.

Summary Benchmark Translation Disclaimer

This publication is a translation of a publication of the American Academy of Ophthalmology entitled Summary Benchmarks. This translation reflects current practice in the United States of America as of the date of its original publication by the Academy, and may include some modifications that reflect national practices. The American Academy of Ophthalmology did not translate this publication into the language used in this publication and disclaims any responsibility for any modifications, errors, omissions or other possible fault in the translation. The Academy provides this material for educational purposes only. It is not intended to represent the only or best method or procedure in every case, or to replace a physician's own judgment or give specific advice for case management. Including all indications, contraindications, side effects, and alternative agents for each drug or treatment is beyond the scope of this material. All information and recommendations should be verified, prior to use, with current information included in the manufacturers' package inserts or other independent sources, and considered in light of the patient's condition and history. The Academy specifically disclaims any and all liability for injury or other damages of any kind, from negligence or otherwise, for any and all claims that may arise from the use of any recommendations or other information contained herein.